

Locucions i frases fetes

COMPARANCES

Frases comparatives: afirmacions, observacions, comparances amb elements de la vida diària.

a) Adjectiu + com o més que:

Això és una mentida **grossa com una casa de pagès**.
Això és **més vell que l'anar a peu**.

Expressió d'intensitat

- Ésser blanc com la neu.
- “ blanc com un glop de llet.
- “ negre com el carbó.
- “ negre com el sutge.
- “ groc com el safrà.
- “ verd com el julivert.
- Tornar-se vermell com un pebrot.

- Ésser alt com un sant Pau.
- “ prim com un fideu.
- “ sec com un bacallà.
- “ fort com un roure.
- “ ros com un fil d'or.
- “ eixerit com un pèsol.
- “ alegre com una primavera.
- “ trempat com un gínjol.
- “ brillant com un sol.
- “ dolç com la mel.

- “ bo com un tros de pa.
- “ més gandul que el jeure.
- “ xerraire com una cotorra.
- “ dur com una pedra.
- “ fred com el glaç.
- “ fosc com una gola de llop.
- “ fresc com una rosa.
- “ sol com un mussol.
- “ més clar que l'aigua.
- “ més vell que l'anar a peu.
- Estar adormit com un soc.
- “ refredat com una sopa.
- Anar moll com un peix. / xop.

b) Verb + com:

- Tremolar com una fulla de trèmol. / com una fulla a l'arbre.
- Caminar com una tortuga.
- Córrer com una llebre.
- Anar (una cosa) com l'anell al dit. (just, oportú)
- Assemblar-se tant com un ou i una castanya. (diferent, dissemblant)

LOCUCIONS

Grup de mots amb valor d'adverbis de temps, de manera... Exemple:

Vindran **aviat** = Vindran **en un tres i no res**.

Hi aniran **ràpidament** = Hi aniran **de pressa i corrents**.

- Arribar **en un tres i no res**. (aviat, promptament)
- Avançar **a passos de gegant**. (ràpidament)
- Anar **a pas de tortuga**. (lentitud)
- Fer (una cosa) **a corre-cuita**. (precipitació)
- Caminar **xino-xano**. (calmosament)
- Anar **de pressa i corrents**. (ràpidament)
- Obrir **de bat a bat**. (del tot)
- Ploure **a bots i barrals**. (pluja forta)

FRASES FETES

Frases estereotipades que es fonamenten de forma figurada en el sentit real que els donem:

Exemple:

Descobrir la sopa d'all.

Constatació de fets o d'estats:

- Tremolar / morir-se / cagar-se de por. (esporuguir-se)
- Estar pelat de fred. (enfredorir-se)
- Partir-se / trencar-se / rebentar-se / petar-se / pixar-se de riure. (enriolar-se)
- Riure per sota el nas. (riure)
- Arribar a tres quarts de quinze. (trigar, endarrerir-se, tardar)
- Treure foc pels queixals. (irritar-se)
- Xerrar pels descosits. (xerrameca)
- Fer cara de pomes agres. (malhumorat, malcarat)
- Fer el cor fort. (valor, coratge)
- Tocar els talons al cul. (córrer, embalar-se)
- Esperar que li treguin les castanyes del foc. (inèrcia, negligència, inactivitat, ensopiment)
- La veritat fa com l'oli, va per dalt. /sura. (veritat)
- Les coses clares i la xocolata espessa. (claredat)

- Buscar les pessigolles. (inquietar, burxar)
- Haver-n'hi per llogar-hi cadires. (fet curiós, increïble, insòlit, espectacular)
- Mossegar-se la llengua. (prudència)
- No sentir-se ni passar una mosca. (silenci)
- Tenir el cap a tres quarts de quinze. (despistar-se)
- Semblar el mercat de Calaf. (xivarri)
- “ can seixanta. (desordre)
- “ una olla de grills. (xivarri)
- “ un orgue de gats. (desarmonia)
- “ un camp de batalla. (desendraçat)
- “ haver menjat llengües per dinar. (tenir xerrera)
- “ el cul d'en Jaumet (que no s'està assegut ni dret). (belluguet)
- Estar a les fosques. (ignorar)
- “ als núvols. (distreure's)
- “ a la lluna de València. (badar, encantament)
- No tocar de peus a terra. (irreal, il·lusori)
- Fer-ne a l'alçada d'un campanar. (de malifetes o extravagàncies)
- Ésser bufar i fer ampolles. (fàcil)
- Descobrir la sopa d'all. (solució fàcil)
- Anar-se'n a escampar la boira. (distreure's)
- Fer uns ulls com unes taronges. (sorprendre's, meravellar-se, espantar-se)

Fenòmens atmosfèrics:

- Fer un **fred** que pela. (fred)
- Fer un **sol** que esquerda les pedres. (sol)

Frases interjectives

Exemple

És l'hora d'anar al pati. **Cap al pati falta gent!**

- Cames ajudeu-me! (fugir)
- Muts i la gàbia! (callar)
- Quietud i que duri! (pacificar, silenci)
- Feu bondat de la bona! (bon comportament, pacificar)
- Qui vulgui peix que es mulli el cul! (espavilar-se)
- Cap a casa falta gent! (plegar)
- Tants caps, tants barrets! (discrepar, oposar-se, varietat)
- N'hi ha per tirar el barret al foc! (desesper, preocupació)

REFRANYS

Frases proverbials o refranys: frases fetes invariables que generalment contenen una ensenyança. Exemple:

De mica en mica s'omple la pica Per Nadal cada ovella al seu corral

- Al seti de la guineu, qui se n'alça ja no hi seu! (refiar-se, desprevenió)
- Qui va a Sallent perd el seient! (refiar-se, desprevenió)
- De mica en mica s'omple la pica. (paciència, constància)
- De gota en gota s'omple la bóta. (paciència, constància)
- Val més traça que força. (enginy, aptitud)
- Qui menja sopes se les pensa totes (inventiva, enginy, talent)
- Pel febrer abriga't bé. (clima, prevenir)
- A l'estiu tota cuca viu. (reviscolar-se, pas de l'any)
- Sant Jordi arribat, surt la cuca del forat. (pas de l'any)
- Pel maig, cada dia un raig. (pluja sovintejada, raigs d'aigua abundants de curta durada)
- Pel juny, la falç al puny. (feines del camp, pas de l'any)
- Gener és el més primer. (calendari)
- Desembre és el mes més vell de l'any. (calendari)
- Per Tots Sants, castanyes i cargols amb banyes. (menjars tradicionals, festes)
- Per Nadal, capons, neules i torrons. (menjars tradicionals, festes)
- Per Sant Joan, el primer bany. (festes, el pas de l'any)

CLASSIFICACIÓ SEMÀNTICA

adormit	=	Estar adormit com un soc.
alegre	=	Ésser alegre com una primavera.
alt	=	Ésser alt com un sant Pau.
antic	=	Ésser més vell que l'anar a peu.
aptitud	=	Val més traça que força.
avergonyir-se	=	Tornar-se vermell com un pebrot.
aviat	=	Arribar en un tres i no res.
badar	=	Estar a la lluna de València.
belluguet ni dret)	=	Semblar el cul d'en Jaumet. (que no s'està assegut
bondat	=	Ésser bo com un tros de pa.
burxar	=	Buscar les pessigolles.
blanc	=	Ésser blanc com la neu.
	=	Ésser blanc com un glop de llet.
brillant	=	Ésser brillant com un sol.
calendari	=	Gener, és el primer.
	=	Desembre és el mes més vell de l'any.
calmosament	=	Caminar xino – xano.
callar	=	Muts i a la gàbia!
caminar	=	Caminar com una tortuga.

claredat	=	Les coses clares i la xocolata espessa.
	=	Ésser clar com l'aigua.
clima	=	Pel febrer, abriga't bé.
comportament, bon	=	Feu bondat de la bona!
constància	=	De gota en gota s'omple la bota.
	=	De mica en mica s'omple la pica.
constipat	=	Estar refredat com una sopa.
coratge	=	Fer el cor fort.
córrer	=	Córrer com una llebre.
	=	Tocar-li (a algú) els talons al cul.
desarmonia	=	Semblar un orgue de gats.
desendraçat	=	Semblar un camp de batalla.
desesper	=	N'hi ha per tirar el barret al foc!
desordre	=	Semblar can seixanta.
despistar-se	=	Tenir el cap a tres quarts de quinze.
desprevenció	=	Al seti de la guineu, qui se'n alça ja no seu!
	=	Qui va a Sallent perd el seient!
diferent	=	Assemblar-se tant com un ou i una castanya.
discrepar	=	Tants caps, tants barrets!
dissemblant	=	Assemblar-se tant com un ou i una castanya.
distreure's	=	Anar-se'n a escampar la boira.
	=	Estar als núvols.
dolç	=	Ésser dolç com la mel.
dur	=	Ésser dur com una pedra.
eixerit	=	Ésser eixerit com un pèsol.
	=	Ésser trempat com un gínjol.
embalar-se	=	Córrer com una llebre.
	=	Tocar els talons al cul.
encantament	=	Estar a la lluna de València.
endarrerir-se	=	Arribar a tres quarts de quinze.
enfredorir-se	=	Estar pelat de fred.
enginy	=	Qui menja sopes se les pensa totes.
	=	Val més traça que força.
enriolar-se	=	Partir-se / trencar-se / rebentar-se / petar-se / pixar-
se de		riure.
enrogir-se	=	Tornar-se vermell com un pebrot.
ensopiment	=	Esperar que li treguin les castanyes del foc.
entenedor	=	Ésser més clar que l'aigua.
espantar-se	=	Fer uns ulls com unes taronges.
espavilar-se	=	Qui vulgui peix que es mulli el cul!
espectacular	=	Haver-n'hi per llogar-hi cadires.
esporuguir-se	=	Tremolar / morir-se / cagar-se de por.
extravagàncies	=	Fer-ne a l'alçada d'un campanar.
fàcil	=	Ésser bufar i fer ampolles.
feines del camp	=	Pel juny, la falç al puny.
festes	=	Per Nadal, capons, neules i torrons.
	=	Per Tots Sants, castanyes i cargols amb banyes.
	=	Per Sant Joan, el primer bany.
fet curiós	=	Haver-n'hi per llogar-hi cadires.

fosc	=	Ésser fosc com una gola de llop.
fort	=	Ésser fort com un roure.
fugir	=	Cames ajudeu-me!
fresc	=	Ésser fresc com una rosa.
fred	=	Ésser fred com el glaç.
	=	Fer un fred que pela.
gandul	=	Ésser més gandul que el jeure.
groc	=	Ésser groc com el safrà.
ignorar	=	Estar a les fosques.
il·lusori	=	No tocar de peus a terra.
increïble	=	Haver-n'hi per llogar-hi cadires.
inèrcia	=	Esperar que li treguin les castanyes del foc.
inactivitat	=	Esperar que li treguin les castanyes del foc.
inquietar	=	Buscar les pessigolles.
insòlit	=	Haver-n'hi per llogar-hi cadires.
inventiva	=	Qui menja sopes se les pensa totes.
irreal	=	No tocar de peus a terra.
irritar-se	=	Treure foc pels queixals.
just	=	Anar (una cosa) com l'anell al dit.
lentitud	=	Anar a pas de tortuga.
	=	Caminar com una tortuga.
malcarat	=	Fer cara de pomes agres.
malhumorat	=	Fer cara de pomes agres.
malifetes	=	Fer-ne a l'alçada d'un campanar.
menjars tradicionals banyes.	=	Per Tots Sants, castanyes i cargols amb
	=	Per Nadal, capons, neules i torrons.
meravellar-se	=	Fer uns ulls com unes taronges.
mullar-se	=	Anar moll com un peix. / xop.
negligència	=	Esperar que li treguin les castanyes del foc.
negre	=	Ésser negre com el carbó.
	=	Ésser negre com el sutge.
obrir del tot	=	Obrir de bat a bat.
oportú	=	Anar (una cosa) com l'anell al dit.
oposar-se	=	Tants caps, tants barrets!
paciència	=	De gota en gota s'omple la bóta.
	=	De mica en mica s'omple la pica
pacificar	=	Feu bondat de la bona!
	=	Quietud i que duri!
pas de l'any	=	Sant Jordi arribat, surt de la cuca del forat.
	=	A l'estiu tota cuca viu.
	=	Per Sant Joan, el primer bany.
	=	Pel juny, la falç al puny.
plegar	=	Cap a casa falta gent!
pluja sovintejada	=	Pel maig, cada dia un raig.
pluja forta	=	Ploure a bots i barrals.
precipitació	=	Fer (una cosa) a corre – cuita.
preocupació	=	N'hi ha per tirar el barret al foc!

prevenir	=	Pel febrer abriga't bé.
prim	=	Ésser prim com un fideu.
promptament	=	Arribar en un tres i no res.
prudència	=	Mossegar-se la llengua.
raigs d'aigua	=	Pel maig, cada dia un raig.
ràpidament	=	Anar de pressa i corrents.
	=	Avançar a passo de gegant.
refiar-se	=	Al seti de la guineu, qui se n'alça ja no hi seu!
	=	Qui va a Sallent perd el seient!
reviscolar-se	=	A l'estiu tota cuca viu.
refredat	=	Estar refredat com una sopa.
riure	=	Riure per sota el nas.
ros	=	Ésser ros com un fil d'or.
sec	=	Ésser sec com un bacallà.
silenci	=	No sentir-se passar ni una mosca.
	=	Quietud i que duri!
sol	=	Fer un sol que esquerda les pedres.
solitari	=	Estar sol com un mussol.
solució fàcil	=	Descobrir la sopa d'all.
sorprendre's	=	Fer uns ulls com unes taronges.
talent	=	Qui menja sopes se les pensa totes.
tardar	=	Arribar a tres quarts de quinze.
tremolar	=	Tremolar com una fulla de trèmol. / com una fulla a l'arbre.
trempat	=	Ésser trempat com un gínjol.
trigar	=	Arribar a tres quarts de quinze.
valor	=	Fer el cor fort.
varietat	=	Tants caps, tants barrets!
vell	=	Ésser més vell que l'anar a peu.
verd	=	Ésser verd com el julivert.
veritat	=	La veritat fa com l'oli, va per dalt. / sura.
vivacitat	=	A l'estiu, tota cuca viu.
xerraire	=	Ésser xerraire com una cotorra.
	=	Ésser un bocamoll.
xerrameca	=	Xerrar pels descosits.
xerrera	=	Semblar haver menjat llengües per dinar.
xivarri	=	Semblar el mercat de Calaf.
	=	Semblar una olla de grills.

